Spis treści

I.
Wstęp **9**

II.
Gród na Starym Bródnie — nieszczęśliwie przerwana inwestycja książęca? **15**

2.1. Odkrycie grodu na Starym Bródnie *16*
2.2. Warunki fizjograficzne wokół grodu na Starym Bródnie *17*
2.3. Gród na Starym Bródnie, jedno- czy dwuczłonowy? *20*
2.4. Nietypowe konstrukcje: tzw. pomost i skrzynie na zboże *24*
2.5. Zajęcia rolnicze i rzemieślnicze ludności *27*
2.6. Trzewik pochwy miecza *29*
2.7. Płytka posadzkowa i kafle bez polewy o powierzchni ornamentowej. Analogie ruskie *31*
2.8. Jeszcze raz o płytce szkliwionej ze Starego Bródna i kaflu z ornamentem; polskie analogie płytek szkliwionych *36*
2.9. Do czego służył tzw. pomost na Starym Bródnie? *42*
2.10. Ludność ruska i brańcy z Kijowa na Starym Bródnie? *44*
2.11. Funkcja grodu na Starym Bródnie *50*
2.12. Podsumowanie *53*

III.
Gród w Jazdowie — tarcza Mazowsza w 1240/1241 r.? **56**

3.1. Szczęśliwa epoka w dziejach Mazowsza *56*
3.2. Kryzys społeczny i polityczny na Mazowszu w pierwszej ćwierci XIII w. . . . *57*
3.3. Czy dokument mogileński wymienia Kamionek warszawski? *58*
3.4. Lokalizacja grodu w Jazdowie *62*
3.5. Zagadkowe dzieje Służewa *66*
3.6. Zagrożenie mongolskie w 1240/1241 r. i wizyty księcia Michała Wsiewołodowicza na Mazowszu i na Węgrzech. *69*
3.7. Sztuka fortyfikacyjna w kręgu Konrada mazowieckiego *72*
3.8. Gród w Jazdowie powstaje jako odpowiedź na zagrożenie mongolskie? *75*
3.9. Geneza najazdu litewskiego na Jazdów w 1262 r. *80*
3.10. Najazd litewski na Jazdów 1262 r. *84*
3.11. Relacje Jana Długosza i Kroniki wielkopolskiej o najeździe na Jazdów w 1262 r. *87*
3.12. Zdobycie i złupienie grodu w Jazdowie przez Bolesława II mazowieckiego (1282 r.?) *90*
3.13. Podsumowanie rozważań o dziejach Jazdowa *93*

IV.
Warszawa — osada obronna Warsza, podkomorzego czerskiego z 1240/1241 r.? 95
4.1. Nazwy miejscowe jako źródło historyczne 96
4.2. Etymologia imienia Warsz 98
4.3. Grotowicy i Warszowicy a czescy Wrszowcy 104
4.4. Znojemscy krewni Grotowiców i Warszowiców 107
4.5. Warsz podkomorzy (czerski?) 112
4.6. Podsumowanie 118

V.
Warszawa — miasto lokowane przez Siemowita II przy udziale toruńskich patrycjuszy, pochodzących z Dortmundu i Soestu? 119
5.1. Hanzeaci a powstanie lokacyjnej Warszawy 119
5.2. Hellweg westfalski filarem Hanzy 121
5.3. Znaczenie Soestu i Dortmundu w handlu hanzeatyckim 122
5.4. Dwa szlaki handlowe na Ruś, biegnące przez ziemie polskie 126
5.5. Kupcy toruńscy na szlaku do Włodzimierza Wołyńskiego 129
5.6. Osiedlenie się kupców z Dortmundu i Soestu w Starym Mieście Toruniu na przełomie 1304/1305 r. 136
5.7. Toruńscy kupcy westfalskiego pochodzenia przejmują szlak miedziany 139
5.8. Perturbacje na szlaku miedzianym w związku z zajęciem Pomorza Gdańskiego przez zakon krzyżacki w latach 1308–1309 148
5.9. Bolesław II mazowiecki a toruńscy Westfalczycy w 1308/1309 r. 150
5.10. Przełom w stosunkach mazowiecko-krzyżackich w 1309 r. 158
5.11. Przywileje Bolesława II dla kupców małopolskich i węgierskich — próba przechwycenia szlaku miedzianego? 160
5.12. Nowy szlak do Włodzimierza i Krakowa podstawą materialną nowego ładu terytorialnego Mazowsza 164
5.13. Lokacyjna Warszawa i jej mieszkańcy 170
5.14. Kto wystawił dokument lokacyjny dla Warszawy? 174
5.15. Twórcy zbliżenia mazowiecko-krzyżackiego na przełomie pierwszego i drugiego dziesięciolecia XIV w. 177
5.16. Warszawa „ziarnkiem" międzynarodowej wspólnoty kupieckiej 186
5.17. Podsumujmy ustalenia dotyczące lokacji miasta w Warszawie 190